

Številka: 010-37/2018

Datum: 24.09.2019

ZAPISNIK 7. seje Sveta NVO

ki je potekala 24.09.2019, s pričetkom ob 13.00 uri v sejni sobi 205.

Lista prisotnosti je priložena in je sestavni del tega zapisnika.

Dnevni red:

- a) Potrjevanje zapisnika 6. seje Sveta NVO
- b) Obravnava tem:
 - a. osnutek NEPN
- c) Razno
 - a. osnovne INFO o opominih Evropske komisije glede neustrezne uporabe direktiv
 - b. razpisi za NVO
 - c. prve pripombe NVO na osnutek predloga Zakona o podnebni politiki Slovenije

K 1. točki:

Člani naknadno potrdijo zapisnik 6. seje Sveta NVO z dne 03.09.2019.

Sklep 7/1

Potrdi se Zapisnik 6. seje Sveta NVO z dne 03.09.2018.

K 2. točki:

Osnutek Nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN)¹

Minister na začetku pove, da je sedaj prišel čas, ko se bodo resno obravnavali tudi pogledi Ministrstva za okolje in prostor (MOP) v teh načrtih, zato ponovi, da je zaželeno, da če že povedo, kako naj česa ne bi, potem je dobro tudi povedati, kako pa bi rešili določeno zadevo, kakšni so po njihovem konkretni ukrepi. Nato preda besedo predstavnikom NVO.

Barbara Kvac se najprej loti ciljev in sicer so (vsi) ti po njihovem mnenju prenizki, so tudi zelo kratkoročni. Višji cilji na EU ravni se morajo namreč odsljikati tudi na nacionalni ravni. Obenem se ne naslavlja večjih problemov, ampak so zgolj podaljšuje trenutno stanje na področju prometa, kmetijstva, industrije itn.

¹ <https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalni-energetski-in-podnebni-nacrt/>

Senka Šifkovič Vrbica pove, da je naletela na težavo: da je samo ta ponudba mogoča, druge ni in lahko operiraš samo znotraj te; iz dokumenta pa niso razvidne meje možnosti (zakaj ni možno več? Zakaj so določene posledice ovrednotene kot nesprejemljive? Npr. zakaj je rast motorizacije predstavljeno kot dejstvo?), kakšne so dejanske omejitve? Kvacova nadaljuje na primeru predvidene rasti prometa in emisij; cilj bi moral biti, da si do leta 2030 ne moremo privoščiti takšnega trenda; kaj torej narediti, da ta trend ustavimo – NEPN mora nasloviti zadeve v osnovi. Potem primer rabe premoga; če NEPN na naslovi, da moramo do 2030 prenehati s kurjenem premoga, potem se tudi ne začelo s pripravami ukrepov za to do 2030. **Minister** razloži, da ko bomo zaprli TEŠ do 2030 to pomeni 30-odstotni izpad omrežja. Sedaj NEPN predvideva, da se bo vsaj del tega izpada kril z OVE. Predstavniki NVO menijo, da se zlahka da pokriti ta izpad z OVE, tudi z energetske učinkovitostjo in zmanjšano rabo energije. Naj bi bili tudi energetske prihranki na osvetljevanju. **Gaja Breclj** poudari, da dokument sam najmanj govori o energetskih prihrankih. **Šifkovič Vrbica** doda, da je iz dokumenta nekako razvidno, da energetiki odgovarja njena gospodarska rast. Problematičen je tudi redosled podnebnih dokumentov, saj bi naprej morala biti strategija itn., in bi moral nasloviti vse sektorje. Obenem Pariškega dokumenta² nekako v dokumentu ni. V nadaljevanju so načeli še več zadev: smiselnost vlaganja v plinsko infrastrukturo, biomasa na področju ogrevanja, biogoriva, živinoreja (manj pašne živinoreje), problematika zavržene hrane, prenizki cilji OVE itd.. Načeloma NEPN govori kaj lahko in ne kaj bi mogli. Prelaga preveč ukrepov na gospodinjstva, spremembe življenjskega sloga terja določene protiukrepe države (npr. v javnem transportu).

Andrej Gnezda (Umanotera) pove, da je težava, da smo kot izhodišče za NEPN vzeli gospodarsko rast in kakšna naj bi ta bila v prihodnje, izhodišče pa bi moralo biti iz scenarija 1,5 °C IPCC³. Tako imamo zaradi predvidene rasti gospodarske rasti predvideno bolj učinkovito rabo energije, ampak ker naj bi pri tovrstnem prometu in industriji tako rasla ta proizvodnja nam tudi raste končna raba energije. Zato je vprašanje, ali bomo tako izjemno rast v tovrstnem prometu (20-30 odstotkov) sprejeli kot gotovo dejstvo; ob tem je izpostavljena energetske-intenzivna industrija, kjer je praktično povsod predvidena višja rast v Sloveniji kot v EU projekcijah (le pri jeklu ne). Če bi ta industrija prišla do bolj krožne oblike poslovanja, bi ta raba energije ne bila tako visoka. Krožno gospodarstvo je sicer omenjeno v dokumenti, a ni razčlenjeno. Pomembno je, da v dokumentu glede krožnega gospodarstva malo bolj pojasnijo, kaj bo strojenega v industriji, ni novejših modelov. Industrija bi morala biti (kratkoročno) zavezana k ukrepom za učinkovito rabo energije (v zameno za trošarine, finančne spodbude za nizkoogljično poslovanje ipd.), dolgoročno pa v prestrukturiranje v krožno poslovanje; na podlagi tega bi morali za 40 odstotkov zmanjšati rabo energije v EU. Gre torej za temeljno usmeritev naše družbe, doda **Brecljeva**. Morali bi spraviti s papirja v realnost vizijo slovenske industrijske politike⁴, še predlaga **Gnezda**. Energetske-intenzivna industrija ustvari 2,5 odstotka BDP, zaposluje 30.000 ljudi in porabi 16,7 odstotka vse energije v Sloveniji. Država bi se morala vprašati, koliko jo stane, če želi zadostiti vsem energetskim potrebam industrije in če smo pripravljeni nositi ta strošek? Ali bomo rajši šli na pot zniževanja porabe, prestrukturiranja, k bolj storitveni naravnosti itd. To ne pomeni sedaj, da se industrija kar zapre, le da bodo najbrž ta podjetja počele druge oz. bistveno drugačne stvari; kapital vedno išče pot, doda **Puhova**. **Kvacova** pripomni, da nekdo bo zagotovo nekaj izgubil dolgoročno, nekateri pač ne bodo mogli obstajati, zato

² <https://eur-lex.europa.eu/content/paris-agreement/paris-agreement.html?locale=sl> in <https://www.consilium.europa.eu/sl/policies/climate-change/timeline/>

³ <https://www.ipcc.ch/sr15/>

⁴ <http://www.kc-class.eu/datoteke/SIP%20sprejeta%206.2.2013.pdf>

je dobro, da se že sedaj govori o tem. Obenem pa se seveda ob tem, ko se ene stvari zapirajo, hkrati odpirajo nove priložnosti. **Minister** pove, da je zato pomembno, da se transparentno in pošteno pove, kaj so pozitivne in negativne posledice naših odločitev, želja.

Lenka Puh vidi morda priložnost za MOP, da prevzame krožno gospodarstvo pod svoje okrilje. Sicer pa meni, da pri krožnem gosp. manjka nek model prestrukturiranja, kjer bi imeli gospodarstveniki od tega tudi nek profit in pri imeti možnost soodločanja. Problem je tudi, ker ne govorimo o inovacijah, ki imajo že danes potencial (npr. področje konoplje); ni debate o razvoju družbe, okolja.

Marko Peterlin doda, da je vtis, ki ga ima pri tem, da ta dokument ne postavlja smeri, nimamo konkretnih ciljev, kam želimo priti; vprašanje, ali je to dokument, ki riše možne prihodnosti, ali določa smer kamor bi šli. Namreč ko imaš zastavljene jasne cilje, potem moramo vsi prilagoditi vse, da jih dosežemo. V dokumentu sploh ni družbene komponente; kakšna je družbena sprejemljivost? To je eden večjih izzivov, ki jih dokument sploh ne naslovi. Imaš namreč lahko cel kup težav, če to niso posvojeni cilji celotne družbe. Dotakne se še področje prometa; zapisano je, da se bo rast prometa oz. število avtomobilov povečal, vendar se na rast prometa da vplivati in sicer z ukrepi prometne politike. Dozdajšnji ukrepi pa sploh niso bili izvedeni. Promet se bo moral v celoti zmanjšati na dolgi rok. Tovorni promet je npr. problem, ker ga obravnavamo kot »naravno danost.«
Problematiko, da smo tranzitna država, bomo morali odpreti na ravni EU. **Šifkovič Vrbica** pove, da povišanje prometa ni sprejemljivo oz. je delno v manjši meri sprejemljivo le, če se hkrati naslavljajo vzroki, ker danosti ni, vse je v naši moči.

Tomaž Banovec izpostavi vprašanje, kdo bo nosil bremena v prihodnosti? Noben ne pripravlja ljudi, na to, kaj nas čaka. Naš slovenski poselitveni model je takšen, da je treba vse prinesti k hiši, obenem pa praktično nimamo najemnega trga, ki trči ob lastništvo. Treba je narediti dovolj cenovno dostopna ekološko urejena najemna stanovanja, da se bodo ljudje lahko vrnili v centre (tudi ob pomoči menjalnih pogodb). Tudi za gospodinjstva je transportna razdalja izredno pomembna, ne verjame, da se ljudje radi veliko vozijo. Zato je treba podpreti vlogo MOP na področju trga najemnih stanovanj. Tu je pomembno, da so urejeni registri.

Barbara Kvac izpostavi, da NEPN nagovori tudi problematiko energetske revščine in predvideva neko časovnico, kjer so ukrepi preveč zamaknjeni v prihodnost; še posebej starejši ljudje so zelo prizadeti. Morali bi narediti nekaj na tem področju še pred letom 2023, z NEPN pa bi lahko prešli že v izvajanje ukrepov.

Šifkovič Vrbica nagovori problematiko konflikta med umeščanjem OVE in naravovarstvom. Meni, da je najboljši model, da se ne začne z nekim konkretnim projektom, ampak se uporabi, naredi karte z lokacijami, kje je umeščanje možno. Predvsem pri konfliktu z ljudmi je pomembno zgodnje vključevanje ter da je investitor tudi pripravljen nekaj narediti za lokalno skupnost. Na tako majhnem teritoriju kot je Slovenija neki mega projekti najbrž niso najbolj primerni. Na področju voda je treba ponovno narediti karte, katere vode želimo ohraniti nedotaknjene (Soča, Mura) in na katerih je možno z najmanj okoljske škode umestiti OVE.

Gaja Breclj poudari, da morajo tudi ostala ministrstva narediti svoje na njihovih področjih, ni namreč na MOP, da išče rešitve za druga ministrstva, to morajo storiti sami (npr. MKGP). **Minister** pri tem poudari, da je vseeno dobro, da MOP poda vsaj smernice. **Puhova** poudari tudi pomembnost sodelovanje med resorji.

Damjan Vinko nagovori področje narave, ki ga NEPN v bistvu ne nagovarja. Področja obdelave in pridelava energije, ki pa sta v dokumenti imata praktično še večji negativen učinek na naravo. Narava je namreč že zelo veliko dala, področja prihrankov pa se ne dotika. Pričakujejo, da bo tudi MOP konkretno povedal, kaj npr. ministrstvo meni glede HE, kaj je dopustno izrabljati in kaj ne, da se izdela karta izključitvenih območij; ministrstvo bi moral nasprotovati temu, da se energetske objekti vnašajo v varovana območja in ohranjena območja narave, OVE naj se zida izključno na urbanih in degradiranih območjih, nikakor ne v Natura 2000 območjih – Tanja Bolte (DzO) pri tem pove, da so dali pripombe na ta del; pozdravljajo, da se bodo ukvarjali s področjem osvetljevanja.

K 3. točki:

Ostalo

a. osnovne INFO o opominih Evropske komisije glede neustrezne uporabe direktiv

Tanja Bolte (DzO) poda na prošnjo Damjana Vinka osnovne informacije o dveh opominih Evropske komisije glede Direktive o travniških habitatnih tipih in Direktive o habitatih in Direktive o pticah. EK mora Slovenija slediti. 11.10 bo sprejeta sprememba Uredbe o prostoživečih živalskih vrstah; sledi tudi ustrezna sprememba 10 in 102. člena ZON, kar bi moralo biti prejeti do 15.01.2020 v skrajšanem postopku; spremembi pa sta že bili javni obravnavi. Glede travniške direktive pa so ustanovili delovno skupino, ki naj bi pripravila usmeritve, ukrepe, nakar sledi implementacija. Skupino sestavljajo: direktorat za okolje na MOP, Sektor za trajnostno kmetijstvo na MKGP, MZZ, Sklad kmetijskih zemljišč, Zavod za naravo, Skupnost naravnih parkov, KGZS, skupaj 12 članov. Vzrok za večino problemov naj bi nosila tako MOP kot MKGP. **Vinko** izpostavi tri izhodiščne probleme v opominu; (1) conacija, del ki se tiče tudi presoj; stroka in NVO sta bila od vsega začetka proti temu konceptu, saj je marsikatera conacija narejena brez zadostnega poznavanja razširjenosti vrst; (2) ministrstvo je v večini svojih postopkov zanikalo, da morajo opravljati tudi naloge izven natura območij; (3) ostale priloge habitatne direktive. EK pravilno ugotavlja, da Slovenija ni vzpostavila sistema, ki bi preprečeval slabšanje stanja varovanih vrst v območjih Natura 2000, kaj šele vrst s Priloge IV. **Vinko in Jana Kus Veenvliet** dvomita, da bo lahko skupina bila uspešna pri svojem delu glede tega, da 15 let niso bili sposobni delovati v skladu z evropsko zakonodajo. Vinko je še dodal, da so naravovarstvene NVO še vedno mnenja, da pripravljen osnutek Nacionalnega programa varstva narave, ki je del NPVO, ni usklajen s slovensko zakonodajo in tudi ni ambiciozen, del njegovih težav pa je povezan z očitki opominov EK, zato menijo, da ni primeren za nadaljnji postopek.

b. razpisi za NVO

Gaja Breclj postavi vprašanja glede financiranja NVO. Namreč razpisov ni, denar je pa namenjen, kar ima resne posledice za NVO. Letošnje leto je praktično tako za NVO izgubljeno. Težko je tudi ponovno usposabljanje ljudi, ki jih bodo lahko v tem lasu izgubili.

Barbara Simonič iz Sektorja za okolje in podnebne spremembe opozori na kadrovske težave ministrstva, a so uspeli v skladu z zmogljivostmi pripraviti naslednje razpise:

- v okviru Odloka o programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe za leto 2019 (Uradni list RS št. 83/18) so predvidena sredstva podpora podnebnih aktivnosti nevladnih organizacij in širše civilne družbe. V tem okviru se pripravlja razpis za programsko

sofinanciranje nevladnih organizacij, bolj specifično programov vsebinskih mrež za področje podnebnih sprememb, ki bo s strani Eko sklada objavljen predvidoma letos jeseni;

- razpis za civilno družbo bo objavljen s strani Eko sklada v jeseni. Skladno s programom bo namenjen posameznikom;
- predvidoma v začetku meseca oktobra se prične s pripravo razpisa javni poziv za uporabo prostorov Okoljskega centra

Ker so bili na Eko skladu razpisani dvoletni projekti, ki je bil zaključen februarja, letos projektni razpisi niso predvideni.

Omeni tudi LIFE projekte npr. CARE4CLIMATE, kjer gre za 8-letni projekt, financiran s strani evropskega LIFE projekta, ki ga MOP sofinancira s sredstvi Podnebnega sklada. Omeni tudi možnost zelenih vavčerjev, ki jih ponuja Spirit za podjetja, ta bi lahko namreč najemala tudi svetovalce iz nevladne sfere. Predstavniki NVO izrazijo morebiten konflikt interesov in pa da gre pri tem za relativno majhna sredstva.

Brecljeva izpostavi še financiranje projektov NVO iz proračunske postavke; v osnutku proračuna ministrstva naj bi v ta namen bilo v proračunski postavki namenjenih 200.000 evrov. Dvoletni projekti pa se zaključujejo sedaj oktobra.

Glede 200.000 evrov, omenjena je bila tudi številka 250.000, ki naj bi bilo rezerviranih v proračunu ministrstva za (so)financiranje NVO; Plantarič izrazi dvom, da je to res končna potrjena številka, sploh v luči tega, da je morala vlada zmanjšati proračun, kar vpliva tudi na proračun ministrstva; preveri podatke.

Vinko je izrazil stališče, da preostali letošnji razpisi ministrstva niso vključevali aktivnosti s področja ohranjanja narave in biodiverzitete, kot so npr. s področja varstva okolja in podnebnih sprememb, in je tako razpis za sofinanciranje projektov NVO, ki je bil še v času ministra Lebna načrtovan za oktober, ključen za delovanje teh NVO.

Brecljeva predlaga, da bo treba za v prihodnje resno razmišljati o sistemski rešitvi financiranja NVO iz integralnega proračuna ministrstva.

Šifkovič Vrbica razloži, da so v 10 letih prejeli sredstva MJU za zagovorništvo in se v tem času veliko naredili in pridobili veliko znanja. Ostali sektorji, ministrstva so se navadili na to storitev NVO. Sedaj pa MJU tega ne bo financiral več in je to verjetno kar šok za ministrstva.

c) prve pripombe NVO na osnutek predloga Zakona o podnebni politiki Slovenije⁵

Brecljeva poda med drugim pripombe, da so v zakonu nezadostni cilji, sami namreč zasledujejo cilj neto ničelnih ogljičnih emisij do leta 2040; nadalje zakon ne predvideva vmesnih ciljev. Vprašanje, kaj se zgodi, če vlada ne bo pripravila vsakoletnih priporočil?

DS Marko Maver razloži, da so v pogovorih z MZI in da računajo tudi na pomoč NVO pri implementaciji, razširila se bo delovna skupina za NEPN, predvideva se tudi razširitev nalog skupine. Ocenjuje, da bo največja težava vmesni cilj do 2030.

⁵ <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=10650>

Šifkovič Urbica omeni, da so vsem uradno poslali pripombe na okoljske cilje v CPVO za NEPN.

Tomaž Banovec predlaga, da se pogleda dokument OECD, ki ga je poslal ZN, predvsem zaradi dobre primere metode, ki bi jo lahko predpisali tudi za naše primere poročil pri merljivosti vmesnih ciljev.

Predstavniki NVO načeloma podpirajo javno zakon, a bodo tudi poudarili, kaj vse bi bilo potrebno še narediti. Predvsem bo treba pogledati, kaj manjka. Dobro bi bilo pogledati tudi zakon iz leta 2010. Ob tem je pomembna tudi stanovanjska politika. Dober vir je tudi Strateški okvir prilagajanja. Poleg podnebnega sveta bi bilo potrebno neko medsektorsko telo na nivoju DS.

Damjan Vinko predvsem izpostavi, da v zakonu manjka narava. Ohranjanje habitatov je tudi ključno.

Sklep 7/2

Naslednji termin seje Sveta NVO bo predvidoma v torek, 22.10.2019, ob 13. uri. Tema je »stanovanjski zakon«.

Svet se je končal ob 15.20 uri.

Zapisal:

Gregor Plantarič

Minister Simon Zajc